

למחשבת העבודה הזרה שהיתה נהוגה בדורו ולכן נקרא אברהם העברי, כמ"ש הרמב"ן (בראשית יא, כח) והענין המקובל הזה נמצא גם כן בספר קדמוני הגוים כמו שכתב הרב במורה הנבוכים (ג כט), כי הזכירו בספר "עבודת האכרים המצרים" כי אברם אשר נולד בכותא חלק על דעת ההמון שהיו עובדים השמש, ונתן המלך אותו בבית הסוהר והיה עמהם בתוכחות ימים רבים שם, אחר כך פחד המלך שישחית עליו ארצו ויסיר בני האדם מאמונתם וגרש אותו אל קצה ארץ כנען אחר שלקח כל הונו (מה שנקרא היום הלאמה), והנה על כל פנים במקום ההוא בארץ כשדים נעשה נס לאברהם אבינו, או נס נסתר, שנתן בלב אותו המלך להצילו ושלא ימיתנו והוציא אותו מבית הסוהר שילך לנפשו, או נס מפורסם שהשליכו לכבשן האש וניצל כדברי רבותינו. עכ"ל.

הנה כדי להקים את עם ישראל היה צורך בשותפים, היחידי הקרוב בדעותיו אל אברהם היה הרן, אם כי היה מתנדנד באמונתו ולכן נשרף על פני אביו, אברהם אבינו נושא את בתו של הרן – יסכה, שהיא שרה שסוכה ברוח הקודש (הצורך לומר שרה סוכה ברוח הקודש הוא משום ששרה היא הצעירה ומילכה היא הבכירה בעוד שאברהם הבכור ונחור הצעיר ולכאורה היתה צריכה להיות הבכירה לבכור, אלא שאברהם הבכור לקח את הצעירה משום שהיתה סוכה ברוח הקודש), ואיתה אברהם מתחיל להקים את בית ישראל, בנו יצחק שוב לוקח את בת זוגו מזרע הרן ונחור שכן בתואל אבי רבקה הוא בנו של נחור ממילכה בתו של הרן, וכך גם נכדו יעקב, שלוקח ד' נשים שכולן בנות לבן (זלפה ובלהה בנותיו מפלגשיו) שהוא בן בתואל בן נחור ומילכה בתו של הרן. גם מבנו של הרן – לוט יצא בסופו של דבר הניצוץ הקדוש וחבר לעם ישראל. משתי אומות מזוהמות: עמון ומואב שיצאו מיחסי אב ובנותיו, יצאו רות המואביה ונעמה העמונית שבנו את זרע המשיח.

נחור² לעומתם, בחר בדרך של הקליפה וראיה לכך ממש"כ (בראשית לא נג) "אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וְאֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב בְּיָמֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם" ופרש"י אלהי אברהם - קדש (ב"ר): ואלהי נחור - חול: אלהי אביהם - חול. משמע אין זו אותה אמונה באל אחד שאחרת לא היה זה חול.

² יש לציין כי יש בהז"ל הדורשים את נחור לזכות עיין "כלי יקר" (בראשית כט, ה).

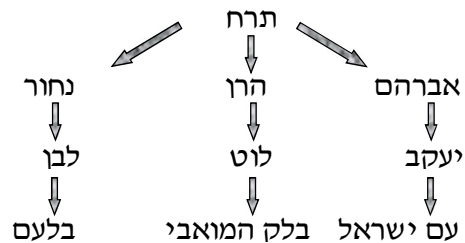
פרשת בלק

הקדמת

הרב משה ארמוני שליט"א

מי הם בלק ובלעם שרצו להרע לישראל? בלק הוא מואבי ששורשו מיחסים אסורים בין לוט ובתו. לוט הוא בנו של הרן אחי אברהם בן תרח. בלעם הוא בן בעור בן לבן הארמי בנו של בתואל בן נחור אחי אברהם בן תרח. והנה בפרשתנו הניסיון לקלל את בני ישראל שהסתים בברכתם בעל כורחם של בלעם ובלק הוא בעצם הפלא ופלא מאבק בין אחי אברהם לאברהם.

כמובא בטבלה:

סוד התאנה¹

נכתב בספר ה"פליאה" כי תרח ובניו תיקנו חטא אדם הראשון, ופירש רבי שמשון מאוסטרופולי הי"ד על פי מה שאמרו (ברכות מ"י ע"ג) שאכל אדם הראשון תאני"ה הווה, תאני"ה ראשי תיבות: **ת**רח **א**ברהם **נ**חור **ה**רן. ובספרי ("כגבר יאזור חלציו עמ' פ"ט) הרחבנו בסוד התאנה, שאדם הראשון על ידי חטאו גרם שנפגמו כל התולדות, ונתהוו התולדות מאז והלאה מסטרא דיצר הרע כנודע, וכיון שאדה"ר כיסה את קלונו בעלה תאנה, תבוא התאנה – **ת**רח **א**ברהם **נ**חור **ה**רן, דהיינו תרח ותולדותיו ותתקן את העולם מדור אל דור עד שיתוקן הכל. אברהם אבינו היה היחידי שעבר מעבר

¹ עפ"י ספרי פרי עץ ארמוני חלק א פרשת וירא

ועוד עיין בספרי באתי לארמוני (ח"ב פרשת כי תשא עמ' רי"ח) וז"ל: וכותב ספר הגלגולים (פרק ל"ז עמ' ל"ח): הנה לתקן חטא עבודה זרה שעבר אדה"ר הוצרך להתגלגל בהרן אחיו של אברהם, ולא נתקן אז שלא נשרף בלב שלם, כי אם אחר שראה שהיה ניצול אברהם, ואף על פי שלא נתקן עכ"ז זכה שנשרף על קידוש ה' וכדי לתקן בא פעם אחרת בגלגול אהרן הכהן (הרן בתוספת א') וגם אז לא נתקן אותו עוון שכן היה צריך להיהרג על קדוש ה' כשאמרו לו הערב רב "קום עשה לנו אלהים", שזה בחינת ע"ז והיה ראוי למסור נפשו למיתה והטעם שלא עשה כן לפי שראה את חור (שהוא גלגול נחור) זבוח לפניו.

וחור הוא גלגולו של נחור שהוא ג"כ גלגולו של אדה"ר וזה סוד "זובחי אדם עגלים ישקון", מדבר בדור המדבר שעשו העגל והרגו את חור וזה שכתוב "זובחי אדם" – שהרגו לחור (שהוא גלגול אדם). "עגלים ישקון" – שהיו נושקים את העגל והיו שפתותיהם מזהיבות והיה משה מכיר בהם שנשקו העגל, וציוה להרגם.

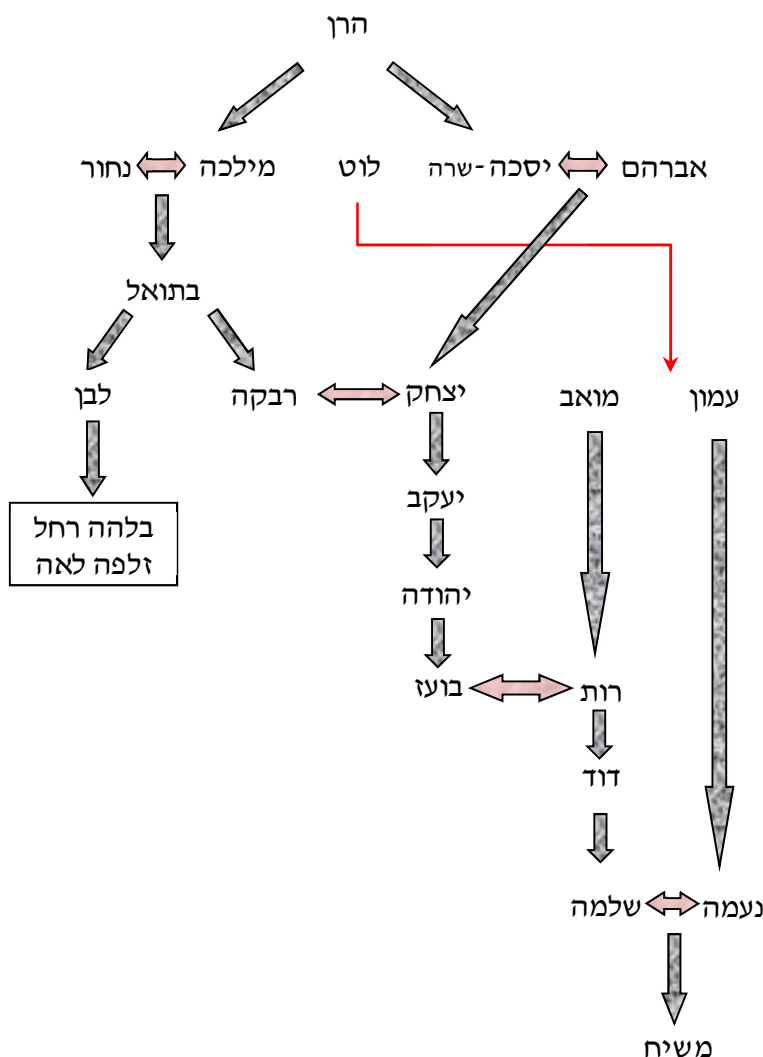
במלחמת עמלק כתוב (שמות יז, י) "וַיֵּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ כַּאֲשֶׁר אָמַר לוֹ מֹשֶׁה לְהִלָּחֵם בְּעַמְלֵק וּבַמִּשָּׁה אֲהֲרֹן וְזוּר עָלָיו רֹאשׁ הַגְּבֻעָה: וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יֵרִים מִשָּׁה יְדוֹ וְגִבֹר יִשְׂרָאֵל וְכַאֲשֶׁר יִנְיֹז יְדוֹ וְגִבֹר עַמְלֵק: וַיְדִי מֹשֶׁה כְּבָדִים וַיִּקְוֹזוּ אֲבָן וַיִּשְׁיִמוּ תוֹזְתָיו וַיֵּשֶׁב עַלֶּיהָ וְאֲהֲרֹן וְזוּר תָּמְכוּ בְיָדָיו מִזָּה אֲזוּד וּבַמִּשָּׁה אֲזוּד וַיְהִי יְדָיו אֲמוּנָה עַד בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ". שאהרן וחור (שהם בחינת חור ונחור) הרימו את ידי משה (שהוא בחינת אברהם) נתקן בחינת התאנה.

ואם כן אהרן היה צריך לתקן את בלק (כי בלק מזרע לוט בן הרן ואהרן גלגול הרן).

וחור היה צריך לתקן את בלעם (כי בלעם מזרע לבן בן נחור וחור הוא גלגול נחור).

וכיון שעשו ישראל את העגל נפגע הכח של אהרן וחור לעצור את בלק ובלעם. חור נהרג על ידי הערב רב כי בנחור לא היתה זכות, ואילו אהרן ניצל כי היתה זכות בהרן שהאמין באברהם אך בניו נדב ואביהו נשרפו כמו שנשרף הרן באור כאור כשדים.

ונבאר הדברים בטבלה לקמן:

ומזה נלמד כי למעשה, אברהם אבינו הקים את כל קומת הקדושה יחד עם זרע הרן ונחור, ורמז לכך במה שאמר יעקב לרועים "וַיֹּאמֶר לָהֶם הִידְעָתֶם אֶת לָבָן בֶּן זָוֹר", נחור אותיות חרון, שממעשיו, חרון אף בא לעולם, ואמר להם יעקב: הידעתם את לבן בן נחור? היינו שיש בתוך החרון דבר לבן – המלבין, לעורר חסד והיינו הניצוץ הקדוש שטמון שם, ד' נשותיו ונשמות י"ב בניו שטמונים בקליפת נחור. (לבן בן נחור, דייקא! משום שהלובן מתגלה דרך החרון כמו שעולם התווה קדם לעולם התיקון וכמו שהקליפה תמיד קודמת לפרי, והחושך תמיד קודם לאור, יתרון האור מן החושך, דהיינו, אור המתגלה דווקא מתוך החושך, לו היתרון, והיא ההתחככות המגלה אור הגנוז, שבתוך החרון גנוז הלבן העליון).

העגלה של ארון ה', ולא ניסו הפרות לפני כן שום מלאכה, וגם היתה סיבה שתמנע הליכתן, כי כלאו את בניהם בבית, ואהבתן אל בניהם תמשוך אותם לשוב אחוריהם הביתה אל חיק בניהם! והנה עם כל זה לא סרו אחור, אבל הלכו בשירה ושמחה, וזה מנפלאות תמים דעות.

וכאן יש להסתכל לבאר מה שכבר כתבנו בפתחת רבי אבא בפרשת בראשית (הקדמת הזוהר ז). על הפסוק: "ויאמר מנוח אל אשתו" (שופטים יג, כב), כי שם נתבאר (כתם פז ח"א כא:). שכל מה שברא הקב"ה בעולמו, אומרים שירה לפניו, כמו שאמרו חז"ל בפרק שירה בין למעלה, בין למטה! כי קילוס הקב"ה עולה מכל מה שברא, מכל צבאי מעלה מלאכי עליון, עד שלשול קטן שבים³.

ואם תאמר שהפרות מעצמן היו אומרות שירה זו?! והרי כתב הרב אברהם אבן עזרא בשם רב סעדיה גאון⁴, כי לא דיברה האתון של בלעם! והשיג עליו רב

³ ראה כיוצא בזה בספר התניא (שער הייחוד והאמונה פ"ז, סוד"ה ובזה יובן), והשווה לכאן.

⁴ כתב רבנו אברהם אבן עזרא בפרשת בלק (במדבר כב, כח), וזו לשונו, בתוספת נופך ממני בסוגריים מרובעות: אמרו חז"ל [פרקי אבות (פ"ה מ"ו), ואבות דר"ן (נ"ב, פל"ז), ופסחים (נד), וחגיגה (יב), וע"ז (ד), ופרקי דר"א (פי"ח ופ"ל), ופסיקתא זוטרתא (בראשית פ"א ס"א), ומכילתא דר"י (פי בשלח מסכתא דויסע פ"ה, ד"ה ויקראו בית), ומכילתא דרשב"י (שמות טז, לב), וספרי דברים (פי וזאת הברכה, פי שני"ה ד"ה כי שם)], שעשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות.

ולפי דעתי, שהטעם שגזר השם לחדש באותות האלה, שהם חוץ לתולדת [דהיינו בריאה מיוחדת בין השמשות, שהרי אינם מתחומי העולם הטבעיים הברורים ויהי ערב ויהי בקר, והם כמו בין השמשות-לא מן היום ולא מן הלילה].

ויאמר הגאון [הוא רס"ג כמ"ש ראב"ע בפי בראשית (ג, א) להלן. וכ"כ רס"ג בספרו הנבחר באמונות ובדעות (במאמר השלישי). ע"ש], כי לא דברה האתון. ורב שמואל בן חופני תפסו [הוא הנגיד הידוע מספרד, מחבר כללי התלמוד הנודעים]. ורבי שמואל הספרדי בעל השירים [הוא רבי שלמה אבן גבירול הידוע מספרד בעל השירים, ופעם קוראו שלמה (ראב"ע בראשית ג, א), ופעם שמואל, וכנראה שהיו לו שני שמות] חשב להציל הנתפס [הוא רס"ג, ממה שתפס והשיג עליו רשב"ח הנ"ל].

ודע, כי אנשי שיקול הדעת [רציונאליים] הוצרכו להוציא הדברים ממשמעם, כי אמרו שהשם לא יחדש אות בעולם לשנות המנהג שברא [כי אין כל

"ישא מדברתיך"

ערך וכתב:

הרב ישראל שלום אליהו ברדא שליט"א

סוד פתיחת פי האתון איך היתה מדברת? ושירת הפרות בימי דוד המלך? לפי הזוהר הקדוש!

שנינו בפרקי אבות (פ"ה מ"ו) אחד מעשרה דברים שנבראו בין השמשות של יום השישי במעשה בראשית: "פי האתון". וראה שם בפירושי: ברטנורא, ותוספות יום טוב. וראה במסכת פסחים (נד.) על פי האתון, ובן יהודע שם. וראה עוד במסכת עבודה זרה (כד:). "וישרנה הפרות", אמר ר' יוחנן: שאמרו שירה. והקשו בשם הריטב"א למה לא החשיב את זה, בכלל עשרה דברים שנבראו בין השמשות בערב שבת? ותירץ: כי כבר מנה פי האתון, והוא אב לכולן! וראה בדברי הרי"ח הטוב בעל ספר בן איש חי, בספרו בן יהודע שם (ע"ז כד:).

וכתוב בזוהר הקדוש (פי חיי שרה, קכג.) בתוספת ביאורו של רבנו שמעון לביא בספרו כתם פז, ובתוספת נופך ביאורי לספרו כתם פז בכתב ידי: ר' יוסי פתח ואמר מזמור שירו לה' שיר חדש וגו' [תהלים (צח, א)]. וראה עוד בזוהר (פי תרומה קלז: קלח. ופי בלק רא.) ועוד יביא ר' יוסי בסוף הפתיחה (פי חיי שרה קכד.) עניין דומה לנידון, מעניין (תהלים צ, י): "ימי שנותינו בהם שבעים שנה"י]. פסוק זה העמידו החברים (ראה ע"ז כד: וע"ש תוד"ה מזמורא יתמא), שהפרות אמרו את השירה הזאת, כמו שכתוב (ש"א ו, יב): וישרנה הפרות בדרך, מה זה וישרנה הפרות? כלומר, למה שינה הכתוב, ולא אמר: ויעלו הפרות בדרך על דרך בית שמש במסילה וגו', שהרי הם אמרו (ש"א ו, ט): "וראיתם אם דרך גבולו יעלה בית שמש, הוא עשה לנו את הרעה הגדולה הזאת", והיה לו לומר ויעלו הפרות בדרך בית שמש, ולמה כתב: "וישרנה הפרות"? אלא שהיו אומרות שיר חדש! ואיזה שירה אמרו? "מזמור שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה"י!...

וזה היה הפלא ופלא, כי נס גדול היה שם, שהרי לקחו שתי פרות לא מבויתות אשר לא עלה עליהם עול, ועשו אותם בני תרבות מבויתות למשוך את

זוה טעם: ואשר תאור יואר (במדבר כב, ו). והנכון בעיני, כי היה יודע מזלות, ובעת ראותו במזל של שום אדם שהגיע עת רעתו, היה מקלל אותו [כנ"ל בגמ' ובזוהר שהיה יודע לכוון אותה שעה שהקב"ה כועס בה, ואל זועם בכל יום, כי רגע באפו. וראה עוד זוהר (פ' בלק קצט:)], ובבוא הרעה אל המקולל, יחשבו הרואים והשומעים הנמצאים, כי בעבור קללתו באה הרעה [ראה בע"ז (נד: נה.) מפני השוטים].

והעד: שדיבר במרמה עם שרי בלק. וזה טעם לא אוכל לעבור את פי ד' אלהי (במדבר כב, יח), כי אין יכולת בנוצר לשנות מעשה היוצר או גזרתו.

והסוד: כי החלק לא ישנה החלק, רק גזירת הכל תשנה גזירת החלק. ולא אוכל לגלות זה הסוד, כי עמוק הוא [ואם אל סודו תדרשנו ראה בדברי רבנו בחיי על התורה (בראשית לב, ד. שמות יד, כז.), ומשם באריה].

והישר: כי האתון דיברה. ואם תבין סוד מלאכי אברהם, גם יעקב, אז תבין האמת [כי התלבשו בדמות אנשים, וכמו שירדו ממדרגת מלאך למדבר, אף בעל חי יוכל בנס לעלות לדרגת מדבר]. עד כאן דברי ראבי"ע בפרשת בלק (במדבר כב, כח).

וכן מתבאר יותר ממה שכתב ר' אברהם אבן עזרא בפירושו לספר בראשית (ג, א): והנחש, יש אומרים כי האשה היתה מבינה ויודעת לשון החיות, ויפרשו: "ויאמר הנחש", ברמיזה. ואחרים אמרו, שהוא שטן.

ואיך לא יראו סוף הפרשה? כי איך ילך השטן על גחון, ואיך יאכל עפר, ומה טעם לקללת הוא ישופך ראש (בראשית ג, טו)? ורבים השתבשו לחקור, למה קולל הנחש, ואם היתה לו דעת שלמה, או צווה שלא ישיא האשה.

ויאמר רב סעדיה גאון: אחר שהתברר לנו, שאין דבור ודעת כי אם באדם לבדו, נצטרך לומר כי הנחש גם האתון לא דברו, רק מלאך דיבר בשבילם. והשיב עליהם רב שמואל בן חופני.

והנה קם ר' שלמה הספרדי בעל השירים השקולים, וחכם גדול היה והשיב על רב שמואל. והישר בעיני שהם הדברים כמשמעם. והנחש היה מדבר, והיה הולך בקומה זקופה, והשם דעת באדם שם בו. והנה הפסוק העיד כי היה ערום מכל חית השדה, רק לא כאדם. ופירוש ערום: "חכם", שיעשה דבריו בעורמה.

ואל תתמה בעבור היות ערום אחר ערומים? והם שני טעמים: כי באלה הצחות בלשון, כמו בלחי החמור חמור חמורתים (שופטים טו, טז), וכן על שלשים עיירים, ושלשים עיירים להם (שם י, ד.) ועוד

חדש תחת השמש, וראה בדברי מהר"ל מפראג בספרו גור אריה עה"ת שם, ובספרו גבורות ה' (הקדמה ב', ענין הניסים, ויכוחו עם רלב"ג), ותרו"ץ.], רק להצדיק נביאו [שנבואתו מעל הטבע, אבל באתון אין שום נבואה לכאורה, אבל באמת היא נבואת ישראל, כי רמזה לו: אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים כמו שאמרו במדרש (במדבר"ר פ' בלק פ"ב ס"ד, ותנחומא פ' בלק ס"ח וס"ט וס"י). וכן כתב הרמב"ם במורה נבוכים (ח"ב פמ"ב) וזו לשונו: וכן עניין בלעם כולו בדרך ודברי האתון, הכל במראה הנבואה, אחר שהתבאר באחרית הענין דבור מלאך ה' לו. ע"כ.].

ולא אמרו אמת, כי הנה חנניה מישאל ועזריה נעשה להם אות [חידוש אות לשנות מנהג העולם ובריאת הטבע שניצלו מכבשן האש], ולא היו נביאים [וקצת קשה ממה שאמרו חז"ל (פסחים ק"ז). הם אמרו לא לנו ומשיבה רוח הקודש, שהעמדתי להם דניאל חנניה מישאל ועזריה (מגילה יא.), חבריהן של אלו מחייה מתים בבקעת דורא (סנהדרין צב.), כי אנשי מופת המה וגו', אנחנו גם כן נביאים כמותם (שם צג.). ע"ש. ויש לומר שאינם עדיפים מדניאל שגם הוא לא היה נביא, וראה חזיונות ברוח הקודש (מגילה ג. וסנהדרין צד.). וגם דניאל שלא היה נביא, נעשה לו אות בחידוש הטבע שניצל מגוב האריות].

ויש מהם [חז"ל] אומרים: כי בלעם נביא היה [ראה ספרי דברים (פ' וזאת הברכה פ"י שנו אות לו), וב"ר (תיאודור-אלבק, פ' וירא פנייה ד"ה ר' אבין פתח), במדבר רבה (פ' נשא פ"ד ס"כ), שהש"ר (פ"ב פ"ד), ומדרש אגדה (במדבר פכ"ד סט"ז), ופסיקת"ז (פ' וזאת הברכה ד"ה ולא קם נביא)].

והאמת: כי נבואתו היתה בעבור כבוד ישראל [ראה ב"ב (טו:), וסנהדרין (קה: קו.), וזבחים (קטו.)]. ובירושלמי סנהדרין (פ"י ה"ב). וכ"כ רבנו בחיי עה"ת (דברים לג, כח), וע"ש (במדבר כד, ד). וכ"ה ברמב"ן (במדבר כד, א), ומדרש במדבר"ר (כ, א). וראה בדברי רס"ג בספרו אמונות ודעות (מאמר שלישי, עמ' קמ) שמנעו מלכת עם הפחותים, והרשהו ללכת עם הנכבדים להוסיף בכבודו, כדי שיאמרו הציל ה' את בני ישראל מנזקי פלוני בן פלוני הנכבד והנעלה. ע"ש. וכ"כ כיו"ב החזקוני (במדבר כב, כב) כי נכתבה פרשת בלעם, להודיע למה סילק הקב"ה רוח הקודש מז' העממים, שזה עמד מהם ובא לקללם על לא חמס בכפם. ע"כ.], כי קוסם היה, וכן קראו הכתוב [יהושע (יג, כב), וע"י סנהדרין (קו.)].

ויש אומרים: כי היה יודע דעת עליונים, לקבל כוחם למטה בצורות [מקרא מלא הוא (במדבר כד, טז): ויודע דעת עליון. וראה ברכות (ז), וסנהדרין (קה:), וע"ז (ד:). ע"ש. וזוהר פרשת בלק מלא מזה.].

ועוד כאשר קלל הנחש, ואמר לו: "על גחונך תלך ועפר תאכל", איך לא אמר: "ודעת תחסר", כי היא הקללה הגדולה, ואיך לא הזכירה? [שתי תמיהות שתמה על הראב"ע מזכיר ונזכר לאנשים (ראה חולין עה: גבי בן פקועה), אבל באמת כשאני לעצמי ראיתי אדם גדול, אבל תמיהה לא ראיתי, ואגב שטף דבריו לא דקדק הרד"ק ואהב לטעון על דברי הראב"ע, ולא אהב לפרוק מדברי עצמו, שהרי הוא מתמיה והוא מפרק לה, כאשר מפרש והולך שם למעלה (בראשית ג, א) וזו לשונו: ומה שאמר היה ערום, רצה לומר: חכם וערום בכוח הדמיון אשר לבהמה, כמו שאמרו על השועל שהוא ערום ובעל תחבולות, וזהו בכוח הדמיון ולא בכוח השכל, כי אין כוח השכל בשפלים, אלא לאדם לבדו, והנחש היה ערום ובעל תחבולות יותר מהשועל, כמו שאמר: "מכל חית השדה", ולא זכר הבהמה, לפי שחית השדה יש בהן יותר ערמוניות מן הבהמות הגדולות, ואע"פ כן הנחש היה ערום יותר מהן, ואין צריך לומר מהבהמות. עד כאן לשון הרד"ק שם.

הרי לפנינו כי הרד"ק בעצמו מודה והולך לפירוש הראב"ע הנ"ל, שהבדיל הקב"ה את הנחש מן הבהמות ומן החיות בעורמה וכוח הדמיון, אפילו יותר מן השועל הנודע כפיקח שבחיות, ומקרא מלא הוא (בראשית א, ג): "והנחש היה ערום מכל חית השדה" וגו', כמו שהבדיל האדם שאמר עליו נעשה אדם בצלמנו! ומה שהוסיף לתמוה, למה לא קילל הנחש: "ודעת לא תחסר"? אין זו תמיהה כלל, כי זה רק בכוח הדמיון ולא בכוח השכל, שהרי אין כוח השכל בשפלים בלתי לאדם לבדו, וכמ"ש הרד"ק הנ"ל בעצמו, ואם כן לא שייך בו דעת השכל.

ועוד יש לומר כי מה שקללו: "ארור אתה מכל הבהמה וגו', ועפר תאכל כל ימי חיידך" (שם, יד), הרי כלל בזה פחיתות הדמיון, כי אין מוחש כעפר ביסודות הפשוטים בלי שום דמיון, והיא מידה כנגד מידה שהטיל באשה זוהמה שלו, שתראה בכוח הדמיון: "כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעיניים ונחמד העץ להשכיל", ומעתה כל אכילתו אפילו יאכל מעדנים, יהיו לו כעפר, ויהיה ארור בדעתו מכל הבהמה שהיה ערום מהם, ואין קללה גדולה מזו. וראה בזה בדברי חז"ל (תוספתא סוטה פ"ד הי"ז, ואבות דר"ן פ"א, וב"ר פ"ט ס"א, פ"ה ס"ב).

וממשיך הרד"ק ואומר: והקרוב בכל מה שכתבנו הוא, שהיה דיבור הנחש על דרך מופת, לנסות בו האשה, ואע"פ שלא אמר: "ויפתח ה' את פי הנחש", כמו שאמר באתון בלעם? לפי שיש בזה נסתר גדול, והוא העיקר למביני מדע [שלא נאמר שהתערב הקב"ה בפיתוי הנחש, והתערב בזכות הבחירה, אלא

אם המלאך דיבר על פיו, אין חטא לנחש, וזה המלאך לא יתכן להיות שלוחו של השם (כי לתקוני שדרתיך ולא לעיוותי, ואין שליח לדבר עבירה), ואין המלאך ממרה פי השם. ע"כ.

וכתב על זה בפירוש הרד"ק על התורה (בראשית א, ג) וזו לשונו: יש לשאול על ענין אמירת הנחש לאשה איך היה? ואם היה דרך מופת כמו אמירת האתון לבלעם, למה לא אמר: ויפתח ה' את פי הנחש, כמו שאמר: "ויפתח ה' את פי האתון"? ואם כדברי ר' סעדיה שכתב שלא דיבר הנחש ולא האתון אלא מלאך דיבר בעבורם, למה נתקלל הנחש? ועוד איך ישיא המלאך את האשה לעבור על מצות האל? ועוד מה ענין לנחש הנה? ולמה אמר: "והנחש היה ערום", אחר שהוא לא דיבר? ואם נאמר כי לנסות את האשה בא המלאך אם תעבור את פי ה', מה חטא הנחש בזה? ולמה לא בא המלאך לאדם, כי לא היתה מצות האל לאשה, אע"פ שאדם אמר לאשה מצות האל? והענין בזה מבולבל מאוד לפי הנגלה!

אבל לפי הנסתר הענין מבואר, כמו שנפרש בקונטרס אשר נכתוב לבדו בנסתר, ומהנסתר מה שכתבו רז"ל בזה (פרקי דר"א פ"ג) כי הנחש היה גדול כגמל, וסמאל רוכב עליו, והקב"ה שוחק על הגמל ורוכבו. והבין זה בזה, כי מה מאוד נכבד המשל הזה בדבריהם (הוא המשל הידוע על החיגר והסומא שקטפו פירות העץ האסורים שאי אפשר לאחד בלי עזרת השני, והנמשל על הנשמה והגוף, ועל הנחש ורוכבו המלאך ס"מ).

ועוד אמרו (יבמות קג: ע"ז כב:) כשבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא, ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן, אומות העולם שלא עמדו על הר סיני לא פסקה זוהמתן, וכל זה נכון למבין. ואנחנו לא נבאר הנה המשל שלא נגלה הנסתר, כמו שהזהירו רז"ל עליו כמו שכתבנו, אבל נכתוב הרמיזות כמו שרמזו הם, והמבין יבין!

ויש אומרים: כי הנחש לא דיבר, אלא בצפצוף רמז לאשה, והאשה הכירה ברמיזות הנחש וידעה כי זה רצה לומר!

וזה רחוק שתבין האשה הדברים האלה ברמיזות! ועוד אם האשה הבינה רמיזות הנחש, איך הבין מענה האשה?

והחכם ר' אברהם בן עזרא כתב כי הנחש היה מדבר, והיה הולך בקומה זקופה, וה' שם בו דעת האדם. והנה הפסוק העיד, כי היה ערום מכל חית השדה, רק לא כאדם, וכן דעת רז"ל (ב"ר שם).

ויש לתמוה לפירוש החכם הזה (ראב"ע), איך בעת הבריאה לא הבדילו מן הבהמות ומן החיות, כמו שהבדיל האדם, שאמר עליו: "נעשה אדם בצלמנו?"

וראה והתבונן במה שכתב הרמב"ן בעניין האתון (במדבר כב, כג), כי בתחילת דבריו שלל מן האתון רק ראיית המלאך בעצם, וכתב כי פירוש הפסוק: "ותרא האתון את מלאך השם", שרק הרגישה בדבר שמפחיד אותה. והביא ראיות על זה. אבל בסוף העניין חזר הרמב"ן ואמר: ואם נאמר כי המלאכים הנראים בדמות אנשים כאשר הזכרתי בפרשת וירא (בראשית יח, ב) לגבי המלאכים שהיו אורחי לוט בסדום, שאפילו עני הבהמות ישיגו ראיית המלאכים המתחפשים לאנשים, אז אם כן איך לא ראה אותו בלעם, והרי לא הוכה בסנוורים כמו אנשי סדום? אבל יתכן שהוסיף הקב"ה בהשגת עיני האתון כמו שהוסיף בה השגת הדיבור, וראתה כאדם. אז למה לא הזכיר הכתוב באתון: "ויגל השם עיני האתון", כאשר הזכיר בבלעם אדוניה (במדבר כב, לא)?⁶ אלא כי העניין כולו באתון נס גדול כבריאה חדשה בנבראים בין השמשות (פרקי אבות פ"ה מ"ו), ואינו נקרא גילוי עיניים בלבד!

הנה מבואר מפי הרמב"ן המאמין הגדול עליו השלום, כי לעת הצורך ישים האל יתברך פה לבהמות חוץ מהטבע, ולא חשש בדבריו אלא רק אם ראתה האתון המלאך בעצם, אם לא?! אבל בפתיחת פיה, חס ושלום שיפקפק כל מאמין. וכדי להוציא מסברת המפקקים בזה, כתב רבי יוסי בזוהר כאן: ואם תאמר שהם מעצמן אמרו שירה זו?! כי אולי יקשה בעיניך איך לפי הטבע פתחו הפרות פיהם,

האבן הזאת תהיה בנו לעדה כי היא שמעה" וגי [וכי"כ במדרש תנחומא ומדרש ילמדנו (פי בלק ס"ח וסי"ט וסי"י), ומדרש שמואל (בובר, פי"ט ס"ד), ומדרש אגדה (בובר, במדבר פכ"ב סכ"ח), ופתרון תורה (ד"ה וירא בלק עמ' 197-196), ובתי מדרשות (ח"יב מדרש אותיות דר"ע, נ"א, ד"ה ז"ן שה שמו), וזוהר בלק (רא: רז: רח: רט:), ותיב"ע (במדבר כב, כח). עש"ב ותר"ץ. ונצדק קד"ש].

⁶ ונראה לי לפרש בס"ד את הפסוק: "ויגל ה' עיני האתון", חלקה ופרשהו: **וי ג"ל שנים**, שהראה לו שבלעם ימות כמו האתון בחרב, **בן ג"ל שנים** (ראה סנהדרין קו:). ויפול כגל של אבנים, על שעבר את גל אבנים שעשו יעקב ולבן, אם יעברו את הגל הזה לרעה (ראה בראשית לא, מו-נב), וכן אמרו במדרש תנחומא (פי ויצא ס"ג ד"ה השמר לך). ומידה כנגד מידה לא בטלה, והוא רץ לבאר שחת, שנאמר (תהלים נה, כד): "ואתה אלוקים תורידם לבאר שחת, אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם" וגו', "בור כרה ויחפרהו, ויפול בשחת יפעל" וגו' (תהלים ז, טז), "כן יאבדו כל אויביך ה'" וגו' (שופטים ה, לא), "ובאבוד רשעים רינה" (משלי יא, ט), "חרבם תבוא בליבם וגו'" (תהלים לז, טו).

שמואל בן חופני, ורב שלמה שמואל אבן גבירול הספרדי בעל השירים, חשב להציל את רב סעדיה גאון. אבל ר' אברהם אבן עזרא האריך שם להוכיח בעניין האתון כי כן דברה! ובאמת כל המפקפק בעניין זה, מבקש תואנות לניסי האל, והוא מקטני אמונה ביכולת האל, כי הקב"ה ששם פה לאדם, יכול גם כן להשים פה לבהמה לעת הצורך.⁵

הכל צפוי והרשות נתונה, ודברי הקב"ה הרב, ודברי הנחש התלמיד, דברי מי שומעים?!]

ועדיין יש לשאול למה נתקלל הנחש, אחר שהאל שם הדבר בפיו? ויש לפרש כי הנחש חשב בערמוניות לקנא באדם, והאל שידע דעתו התיירו, ושם הדבר בפיו, כעניין שאמרו (שבת קד. יומא לח: לט.). בא לטמא פותחים לו [ומגלגלים חובה ע"י חיב, וראה בדברי הרמב"ם (הל' תשובה פ"ו ה"ג וה"ה, וע"ש ראב"ד), גבי פרעה מלך מצרים התנים (הנחש) הגדול (יחזקאל כט, ג.)], ועוד שידעו בני אדם כי בדין נענש. עד כאן דברי הרד"ק. וכן כתב החזקוני (בראשית ג, א): "ויאמר אל האשה", פתח הקב"ה את פי הנחש, כמו שפתח את פי האתון של בלעם [וכי"כ הריקאנטי (במדבר כב, כג), ורבנו בחיי עה"ת (במדבר כב, כג-כח-כט-לג), וראה שם בספר צרור המור, ותולדות יצחק, ואברבנאל, ואלשיך, והרא"ם, וספורנו, וכלי יקר, ואור החיים, ופני דוד, ובית הלוי, ומלבי"ם, ומשך חכמה, ומחזור ויטרי (סי' תכח), וספר חסידים (מרגליות, סי' אלף קמה-קמו), וספר הכוזרי (מאמר ג, אות עג), ומורה הנבוכים (ח"יב פמ"ב), וכד הקמח (כיפורים, א), ותורת המנחה (פי בלק דרשה ס"ב), ופירוש ר' מתתיה היצהרי ורבנו יונה ומרכבת המשנה לר"י אלאשקאר ופרקי משה ומגן אבות לרשב"ץ על פרקי אבות (פ"ה מ"ו), ודרשות ר"י אבן שועיב (פי וירא בלק), ובאר הגולה למהר"ל מפראג (באר החמישי פי"ז), ושו"ת הרשב"א (ח"א ס"ט ד"ה ודע כז), ושו"ת מהר"ם אלאשקאר (סי' קיז). עש"ב ותר"ץ ותר"ץ. ודו"ק בחילוקי המפרשים בעניין הנכבד הזה.].

⁵ וכן אמרו חז"ל במדרש רבה (במדבר פי בלק פ"כ ס"ד): "ויפתח ה' את פי האתון", להודיעו שהפה והלשון ברשותו, שאם ביקש לקלל, פיו ברשותו וכו', התחילו תמהים שרי מואב שראו נס שלא היה כמוהו מעולם. ע"ש. וכן אמרו במדרש זוטא (בובר, קהלת פ"א ד"ה ואל מקומו שואף זורח): בר קפרא אמר: עשה הקב"ה את שאינו רואה, רואה. ואת שאינו מדבר, מדבר. ואת שאינו שומע, שומע. את שאינו רואה- רואה, שנאמר (שמות כ, טו): "וכל העם רואים את הקולות". ושאינו מדבר- מדבר, שנאמר (במדבר כב, כח): "ויפתח ה' את פי האתון". ואת שאינו שומע- שומע, שנאמר (יהושע כד, כז): "הנה

ואמרו: "שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה"! אל תפקפק בזה, שכך היה בודאי בדרך נס מעל הטבע.

והוא סוד עליון: בסוד הפרות העליונות, הם החיות הנושאות את הכסא, חיות הקודש הנושאות את כסא הכבוד, ואחד מהם: שור, שהוא ממין הפרות,⁷ ולמה זכו הפרות לומר שירה כדוגמת החיות העליונות הנושאות את כסא הכבוד? בגלל שנשאו את ארון הקודש על גביהם, ושרתה עליהם שכינה! והוא הנותן להם כוח לשורר בדוגמא עליונה, שהאופנים וחיות הקודש מתנשאים לעומתם, ואומרים: "ברוך כבוד ה' ממקומו", והראיה על זה: כיון ששמו ארון הקודש עליהם בהשתוות הצורה למעלה כנגד השור הנושא את כסא הכבוד [ראה כעין זה בספר מלכים (א' פ"ז) על שני עשר בקר, אריות וכרובים, ומעשה האופנים כמעשה אופן המרכבה. אבל שם לא אמרו שירה כי היו בלי ארון הקודש, אבל היו גם כן בדמות מעשה מרכבה של מעלה.], ולכן בזכות ארון הקודש זכו לומר שירה! כמו שכתוב: "וישרנה הפרות".

אבל אחרי שניטל מהם ארון הקודש, היו גועות כדרך שאר פרות העולם, וכוח הדיבור והשירה ניטל מהם, כי חזרו לטבעם ולשירתם המיוחדת להם בגעייתם. אבל בשירה הזאת, ודאי שארון הקודש שעל גביהם עשה להם את הכוח לזמר! ככתוב: "מזמור שירו לה'", וכמו שאמרו חז"ל (במדרש בראשית רבה פ' וירא פני"ד ס"ד): "וישרנה הפרות", הפכו פניהם כלפי הארון ואמרו שירה.⁸

⁷ וראה חגיגה (יב: יג:), ומהרש"א. ואבן עזרא (בראשית ג, כג), ומורה נבוכים (ח"ג פ"א ד"ה ידוע), ופירוש המרכבה למהר"י גיקטליא הנדפס מחדש בספר חדרי המרכבה בענייני מרכבת יחזקאל והיכל כסא הכבוד לר' משה יאיר וינשטוק (ירושלים תשנ"ה), וש"ת חתם סופר (ח"ז סי' לד ד"ה והנה), ודרשות חת"ס (פ' כי תשא ד"ה בפי אין דורשין, עמי קמו), וב"י יו"ד (סי' קמא), וש"י (שם סק"כ). וכ"ה בסי' ראשית חכמה (שער ד' עמי רכט אות ד). ומגדים חדשים לר' דוד יואל וויס (הנד"מ חגיגה יב: יג:). ותרו"ץ. ויש להוסיף על דבריהם ואכמ"ל, ומשם באריה.

⁸ והנה מבואר במדרש בראשית רבה (פ' וירא פני"ד ס"ד) לר' מאיר, על הפסוק (ש"א ו, יב): "במסילה אחת הלכו הלוך וגעו ולא סרו ימין ושמאל", כי אמרו הפרות שירת הים, מלשון הכתוב להלן (שמות טו, א): "כי גאה גאה", וכן הוא אומר (שם יד, כט): "והמים להם חומה מימינם ומשמאלם". ואחר כך געו כמו פרות רגילות.

סוד שמות

בלק ובלעם

עמלק - בבל,

והם ערב רב שבדורנו שמבלבלים לב העם!

כתוב בזוהר הקדוש (ח"א כה:): **בלעם ובלק** היו מצד של **עמלק**, כי אם תיקח אותיות **ע"ם** מן **בלעם**, ואותיות **ל"ק** מן **בלק**, הם אותיות: **עמלק**, ונשאר להם אותיות **בבל**, כמו שכתוב (בראשית יא, ט): "כי שם **בלל** יהו"ה שפת כל הארץ", והם אותם אלה שנשארו, מאותם אלה שנאמר בהם (שם ז, כג): "וימח את כל היקום", ונשארו מהם בגלות הרביעית האחרונה, והם ראשי עם במעמד רב, והם קמים על ישראל בכלי חמס, ועליהם נאמר (שם ו, יג): "כי מלאה הארץ חמס מפניהם", ואלה הם עמלקים שבדורנו, ונקראו על שם בלק, מלשון הכתוב (נחום ב, יא): "בוקה ומבוקה ומבולקה", שזורעים מבוכה ובלבול בעולם, בשיטת הפרד ומשול, וכמו כלבים שנובחים ומבלילים ומבלבלים, על ידי מיסים מע"מ וארנונות, וקנסות, פרסומות וחדשות וכו', ובדלת האחורית גונבים את ממונך ונשמתך, ומתעלקים עליך כמו "עמלק", העיקר להוציא אותך מן האיזון הנפשי, ושופכים עליך את כל הזבל שבעולם בכלי התקשורת שלהם, ועליהם צריך לומר: "לא מעוקצך ולא מדובשך". ואשרי האיש שלא שלא מתייחס ולא שם לב אליהם, כמו שאומרים: "כלב נובח - איש לא עונה".

ועל זה אמרו בתיקוני זוהר (נב:): **בְּזִמְנָא דְגְלוּתָא פֻּל מְמַנְן דְּאוּמִין דְּעֵלְמָא וְעָרְב רב, אֲתָמַר בְּהוֹן (איכה א, ה): הִיוּ צָרִיךְ לְרֵאשׁ אוֹיְבֵיהּ שְׁלוֹ, צָרִיךְ וְדַאי אֵינוֹן עָרְב רב, עֲלִיְהוֹ אֲתָמַר (ישעיה א, כג): שְׂרִיךְ סוֹרְרִים וְחִבְרֵי גִבְבִים פְּלוֹ, אוֹהֵב שְׁחַד וְגוֹמֵר, אוֹיְבֵיהּ שְׁלוֹ אֲלִין עֲשׂוֹ וְיִשְׁמַעְאֵל וְשָׁבְעִין מְמַנְן, דְּאֵינוֹן פְּלָהוּ בְשִׁלְנָה בְּעוֹתְרָא, וְיִשְׁרָאֵל דְּזוֹחָקָא בְּעֵינֵיהּ, וּבְגִין דָּא וְיוֹי לְעֵלְמָא פֻּד אֲתַבְּלֵעוּ בְּעָרְבוּבָנָא בִישָׂא, וּמָאן גְּרַם דְּאֲתַבְּלֵעוּ בְּמַעֲיֵיהוּ וְלֹא נוֹדַע כִּי בָאוּ אֶל קַרְבְּנָה, בְּגִין דְּעוֹבְדֵיהוֹן בִּישְׁרִין בִּידֵיהוֹן, הֲדָא הוּא דְכְתִיב (תהלים קו, לה): נִיְתַעְרְבוּ בְּגוֹיִם וְיִלְמְדוּ מַעֲשֵׂיהֶם, כְּגוֹנוֹנָא דָּא נִשְׁמַתָּא אֵיהִי פְּנִסַת יִשְׂרָאֵל, פֻּד אֵיהִי שְׁלִמָא בְּפִקוּדֵין דְּעֲשָׂה, אֲתָמַר בְּה (שיר השירים ד, ז): כְּלָךְ יָפָה רַעֲיָתִי וּמוֹם אֵין בְּךָ, בְּהֵהוּא זְמַנָּא שְׁרָנָא שֵׁם יְהו"ה עֲלָה, וְאֲתָמַר בְּה (דברים כח, י): וְרָאוּ כָל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם יְהו"ה נִקְרָא עֲלֶיךָ וְיָרְאוּ מִמֶּנָּךְ,**

הדעת טוב ורע בערבוביה, וסוד החסד המתפשט להשפיע מחוץ לגבולו בזנות, ועל גילוי עריות נאמר (ויקרא כ, יז): כי חסד הוא, כמו ישמעאל שבא מאברהם איש החסד ובא על חמותו וחמורו, והתגלגל בחמורו של ר' פינחס בן יאיר כידוע, וכן בלעם בא על אתונו (סנהדרין קה.).

והנה יעקב אבינו בסוד חותם תפארת החיצון ברח מחמיו לבן הארמי, ככתוב (בראשית לא, כ-כז): ויגב יעקב את לב לבן הארמי על בלי הגיד לו כי ברח הוא: אבל בלעם בן בעור שהוא לבן הארמי (מדרש תנחומא ס"פ ויצא, וסנהדרין קה.), ברח ממשה רבנו שהיה בסוד הדעת הפנימי, ככתוב (במדבר כד, יא): ועתה ברח לך אל מקומך. וברח אותיות חרב, כי בחר באומנות פיו של משה רבנו, ולכן מידה כנגד מידה הרגו אותו בחרב.

"זקנה מבחוץ וילדה מבפנים"

הוא יצר הרע שבדורנו שפושט צורה זקנה,

לובש צורה של ילדה, הדור השלישי, והדור הרביעי...!

כתוב בעין יעקב (אות רכח, ע"פ סנהדרין קו.) על הפסוק: "הנני הולך לעמי לכה איצעך אשר יעשה העם הזה לעמך" (במדבר כד), "עמך לעם הזה" מיבעי ליה? אמר רבי אבא בר כהנא: פאדם שמקלל את עצמו, ותולה קללתו באחרים. אמר לו: אלהיהם של אלו שונא זמה הוא, והם מתאונים לכלי פשתו, הוא נאשיאך עצה, עשה להם קלעים, והושב בהן זונות, זקנה מבחוץ וילדה מבפנים, וימכרו להם כלי פשתו.

עשה להן קלעים מהר שלג עד בית השימון, והושיב בהן זונות, זקנה מבחוץ וילדה מבפנים, ובשעה שישא אל אוכלים ושותים ושמים, ויוצאים לטייל בשוק (יש הבדל בין לקנות בשוק לבין לטייל בשוק, וכך היצר הרע מתחיל לעבוד: "צא החוצה, תראה את העולם, שטוף את העיניים!"), אומרת לו הזקנה: אי אתה מבקש כלי פשתו? זקנה אומרת לו בשנה, וילדה אומרת בפרחות, שפנים נשלו פגמים (כמו זבוב טורדני ללא הרף כמה וכמה פעמים, ועיקר נשקו בתאוות ניאוף, ותאוות ממון בזול, ותאוות אכילה כדלהלן. וכמו אחד שמתמקח עם המוכרת על המחיר בהפרש כמה פרוטות... האם "אל תרבה שיחה עם האשה"- לא שווה כמה פרוטות!?)

וימנן דכבד וערקין דיליה וממנן דטחול וערבובגא בישא דיליה, מתפגין תחות לבא דתמן נשמתא:

וכן כתוב בספר הפליאה (ד"ה ונקראים יום ולילה): וראה כמה סודות נעלמות בתורתנו הקדושה הטהורה והנקייה, והיה מן הדין שיהיו ישראל כמלאכי עליון, כשהיו נוהרים ומדקדקים, היו מעולים וחזקים יותר מן המלאכים, אבל בזמן שנמצאים בעלי הגאווה ומתגאים בתורה, ומשליכים אותה אחרי גאוותם, נתרבו גם הפריצים בסיבתם, כי בעוונותינו יש לנו לדעת אחרי שהשם האצילנו ממקום קדוש וטהור, ונתן לנו תורתו הקדושה, ובחר בנו משבעים אומות, ועשאנו עם סגולה, כעניין (שמות יט, ה): "והייתם לי סגולה", אם כן בעלי חטאים, בעלי אשמות, בעלי גזל, דוברי דופי, בעלי עונות, בעלי כשפים, קשי עורף, בעלי רשע, בעלי לשון הרע, עזי פנים, אין פיהם כליבם, מהם בועלי גויות, מהם בעלי עבירות, מהם גנבים, מהם עושים הרבה, מהם עושים מעט, מפני מה נמצאים בישראל?! וראה בספר שושן סודות (אות קיב) עניין האילן.

ועל זה כתוב בפרקי היכלות רבתי (פלי"ו אות ב-ג): ובשעה שהמשיח יעלה מבית האסורים, מתעסק על אומות העולם לכל עם, ואומרים לו: מפני מה אתה רוצה לעקור שבעים אומות, מפני אומה אחת? כל רעות שיש בעמנו, יש בעמך, גנבים יש בעמנו, גנבים יש בעמך, שופכי דמים יש בעמנו, מגלה עריות יש בעמך, באותה שעה משתתק, ואין לו תשובה למשיח. ואפילו מיכאל שר הגדול משתתק, ואין לו תשובה, שנאמר (איוב לב, יז): "הוחלתי כי לא ידברו", מיד מתגלגלים רחמיו של הקדוש ברוך הוא על משיח, ועונה אותו ביום צרה, אמר להם: שוטים שבעולם אחר בני אתם מהרהרים? כלום יש בכס קוראים קריאת שמע שחרית כבני?! על אותו שעה אומר (ישעיה נז, יב): "אני אגיד צדקתך".

וזה סוד שם בלק (במדבר כג, יא): ויאמר בלק אל בלעם מה עשית לי לקב איבי לקחתך והנה ברכתך בך: כי לא קבל תאוותו, אלא קבל עונשו, ומה שהיה לו לקחו ממנו.

ועתה תראה מנפלאות תמים דעות כי סוד וירא בלק (במדבר כב, ב), וירא בלעם (שם כד, א-ב), הוא סוד שבירת הכלים ומיתת המלכים בעולם הנקודים על ידי שבירת אורות העיניים היוצאים מחוץ לגדרם, ויורדים למטה מן הטבור, שהכשילו בלעם ובלק את ישראל בזימה (ראה סנהדרין קו.), ובלע בן בעור הוא בלעם (תרגום יונתן בן עוזיאל ס"פ וישלח), והוא המלך הראשון במיתת שבעת מלכי אדום (בראשית לו, לא. דה"א א, מג. וראה ריש אד"ר), בסוד הדעת של עץ

הדור השלישי-הרביעי... וכן היה פיתיון של אשת פוטיפר את יוסף הצדיק, בגדים שלבשה לו שחרית, לא לבשה לו ערבית, בגדים שלבשה לו ערבית, לא לבשה לו שחרית (יומא לה:). אבל יוסף הצדיק לא בלע את פיתיון הגיוון, כי ליצר לא איכפת באיזה כלים תכפור באמונתך, העיקר תכפור!

וכן ראינו כי עבודת אלילים בימיהם, התחלפה לנצרות באמונת השיתוף והשילוש, ואחר כך התחלפה לתרבות המערבית התאוותנית והמתירנית שסוחפת בדורנו כמו עבודה זרה של בית פעור, שבירת המוסכמות וניתוח החומות והריסת הגדרות, וכל אחד פוער פיו של מטה לכלי התקשורת באינטרנט, וכל המגונה ביותר הרי זה משובח, בשיתוף צופים וקישורים, אוי לנו שכך עלה בדורנו!

ולא אבה ה' אלוקיך לשמוע אל בלעם,

ויהפוך ה' (חסד) אלוקיך (דין) לך את הקללה לברכה (רחמים),

כי אהבך ה' אלוקיך (דברים כג, נו)!

כתוב בספר נחמיה (יג, א-ב): ביום ההוא נקרא בספר משה באזני העם ונמצא פתוב בו אשר לא יבוא עמני ומאבי בקהל האלהים עד עולם: פי לא קדמו את בני ישראל בלחם ובמים וישכר עליו את בלעם לקללו ויהפך אלהינו הקללה לברכה:

אם נתבונן נראה את סוד אחדות ההפכים, כי כל הרשעים הביאו צדיקים (סוטה יא. גיטין נו: סנהדרין צו:), וכל הרעות מבחינות את הטובות (ספר יצירה פ"ו מ"ב), וכל הקללות הביאו את הברכות, ויותר מזה כי הקללה היא בעצם ברכה (וראה בפירוש הרמב"ם על המשנה ברכות פ"ט מ"ה), בבחינת גם זו לטובה (תענית כא. סנהדרין קח: קט.), ורק שבירת הכלים ומיתת המלכים וחורבן עולם הנקודים בעולם התוהו, הביא למשקל הקווים בעולם הברודים והתיקון. ודווקא תרבות אנשים חטאים כמו המרגלים וקרח, וגר צדק כמו יתרו שהיה כומר גדול לעבודה זרה (ראה זוהר פ' יתרו), ורשעים כמו בלק, הביאו לנו את תשלום ג"ן פרשיות התורה, ופרעה הרשע הביא לנו את נס זכירת יציאת מצרים וחג פסח שבועות וסוכות, והמן הרשע הביא לנו את חג הפורים, והיוונים הרשעים הביאו לנו את חג החנוכה, ועוד כהנה וכהנה. וכאן הבן שואל מה זה, ועל מה זה (אסתר ד, ה)?

ובאמת הוא מנפלאות תמים דעות, ומסתרי ההשגחה העליונה, בסוד האחדות הפשוטה הכוללת חסדים וגבורות בסוד דעת עליון של פרצוף אחד,

ואחר כך אומרת לו: הרי אתה כבן בית (תרגיש בבית), שוב, ברר לעצמך (בחירה חופשית). וצ'צ'ורי של יין עמוני מנח אצלה (כביכול דרך אגב, ולא לפיתיון), ועדין לא נאסר יין של עובדי פוכבים (ואין את ההרחקה של יין נסך משום קירבה וחתנות, כמו שאמר שלמה בחכמתו: "הרחק מפתח ביתה"), אמה לו: רצונך שתשתה כוס של יין (שבירת הגדרות והדיסטאנס היצרי)? פיון ששתה, בער בו (כי אחד ועוד אחד שווה שתיים, אבל הוא אומר לעצמו: הרי אין איסור לשתות איתה יין, ואיפה זה כתוב שאסור? ואין לנו לגזור גזרות מדעתנו!). אמר לה: השמיעי לי. הוציאה וראתה מתוך חיקה (כי יצר הרע לא מפסיק לעבוד, אם כבר עובר על ניאוף, וגילוי עריות, שיעבור גם על איסור עבודה זרה), אמה לו: עבד לזה. אמר לה: הלא יהודי אני (למה נזכרת מאוחר, ואיפה היית עד עכשיו...)? אמה לו: ומה אכפת לך? כלום מבקשים ממך אלא פעור (יצר הרע משטה בו ומתעתע אותו, ואומר לו: "זה לא ממש עבודה זרה, אלא הפוך, אתה מבזה אותה, אתה אולי עושה אפילו מצוה"...)! והוא אינו יודע שבעבודתה בכך (ראה סנהדרין ס: סד. ע"ז כט: לב: מד: מח: נ: חולין יג:), ולא עוד, אלא שאיני מניחתך, עד שתכפר בתורת משה רבך, שנגמר (הושע ט): "המה באו בעל פעור וינזרו לבשת ויהיו שקוצים פאהבם": וראה סוטה (יד). כי משה רבנו הרועה הנאמן, קבור בארץ מואב מול בית פעור, לכפר על מעשינו שמה שכפרנו בתורתו.

אנשים רבים מתוכנו בודאי תמהים: איך ישראל לא שמו לב למלכות? מה קרה פתאום שבנות מואב הזקנות ימכרו להם בשווי כלי פשתן, והילדות ימכרו להם בזול כמה פעמים? איך לא חשדו במואב, הרי הם אותו אנשי מואב שלא קדמו אותנו בלחם ובמים (דברים כג, ה. נחמיה יג, ב), איך פתאום נהיו לארזיים ומגלים נדיבות לב יוצאת דופן? ומה פתאום הזקנה תעמוד בחוץ והילדה תשב בפנים, היפך מנהג העולם?

ואז מסיקים לעצמם בצחוק: כנראה עם ישראל באותם ימים היו פרימיטיביים ולא שמו לב למלכות, ובלעו את הפיתיון בצורה מגוחכת!?

אבל באמת: יש לצחוק על עצמנו! אנחנו הפתאים והפרימיטיביים בימינו לא פחות מהם, אם לא יותר! שהרי סוד כוחו של היצר הרע הוא כוח הדמיון, המדמה לנו את העבירה כמו בצק חמץ, שתופח מעל ומעבר למימדיו האמיתיים שהיא מצה דקיקה, ובשביל פיתוח הדמיון, צריך לגוון כל הזמן, ולכן כל הזמן יצר הרע פושט מעליו צורה זקנה ומיושנת שכבר התרגלו אליה, ולובש צורה של ילדה צעירה לפי הדור החדש: אינטרנט, אייפון, אייפד,

סוד גלגולי שמות זמרי וכזבי, שמעון לוי ודינה,

ר' עקיבא ואשת טורנוסרופוס, משיח בן יוסף ופנחס הוא אליהו, ועוד...

זוה סוד פרשת זמרי בן סלוא עם כזבי בת צור שהביאו לנו את פרשת פינחס, כי רצה זמרי לזמר את הקליפות ולהביא את המשיח מתוך עמקי הקליפות, והוא שלומיאל בן צורי שדי, אך צור אביו של שלומיאל הוא שמעון, אשר צורי הוא גימטריא שדי (עם ד' אותיות), השודד כל הקליפות בסוד דרך נחש עלי צור ודרך גבר בעלמה (משלי ל, יט), כי יש להוציא את הנחש שמתחיל בחיבור ומסיים בפירוד, בסוד הזיווג שמסיים את החיבור ומכניע את הקליפות, וזהו בת צור סטרא אחרא אביה של כזבי. בסוד שמעון אותיות שם עון ודינה אותיות דין ה', בסוד הפסוק: ברוך כבוד יי"מ ממקומו, שהוא ראשי תיבות: והמה בכי"ם פתח אהל מועד (במדבר כה, ו), בגימטריא שם ע"ב, כי דינה נתחלפה ביוסף על הגאולה ועל התמורה, ונתגלגלו זמרי וכזבי ברי' עקיבא הי"ד שהיה ניצוץ משיח בן יוסף שהתחתן עם אשת טורנוסרופוס הרשע (ע"ז כ.), כמבואר באורך בספר עמק המלך (שער ה' פרק ס"ט, ושער ט"ז פל"ד), וילקוט ראובני (פי' פנחס אות צ') בשם הרמ"ע מפאנו בספריו: עשרה מאמרות (מאמר אם כל חי, ח"א ס"ג), יונת אלם (פרק מ"ז), וגלגולי נשמות (ערך זמרי). ובספר מגלה עמוקות (פי' ויחי עה"פ האספו), וקהלת יעקב מקרלין (ערך זמרי-כזבי-עקיבא), ומאמר פסיעותיו של אברהם אבינו למהרח"ו (ד"ה גם זה הוא ענין סוד דינה בת לאה), ובספר עץ הדעת טוב למהרח"ו (ס"פ בלק ור"פ פנחס), וילקוט ראובני (פי' וישלח אות קלא, ופי' תצוה אות מד, ופי' במדבר אות יד, ופי' בלק אות קסה, ופי' פנחס אות פד, וחלק דבר שבקדושה אות ל), וביאורי אגדות אפיקי ים למהר"א חבר (ב"ב עד. ד"ה והוה זקיפא, וסנהדרין פב: ד"ה מ"ד זרזיר מתנים). ומשם באר"ה.

זוה סוד זמרי בן סלוא אותיות: יוסר בלא זמן, וכזבי בת צור אותיות: תכזב בציור (מפתח הספירות פי' פינחס), כי היתה בת זוגתו אלא שאכלה פנה, ויתקרא את שמו שלה והיה בכזב בלידתה אותו" (בראשית לח, ה.), כמו בר כוכבא שהפך לבר כוזיבא, על שם הכתוב (שם, יא): "עד כי יגדל שילה" – "עד כי יבוא שילה" (בראשית מט, ט), כמו דוד עם בת שבע, וסוד הבן הנולד לה שמת, והוא נשמת משיח בן דוד הנעשק בשער רומי על ידי שלמה שנשא את בת פרעה ונעץ גבריאל קנה בים ונעשה כרך גדול של רומי, וזה סוד פינחס מלוי הוא אליהו שהרג את זמרי משמעון, ויביא את בשורת הגאולה בעיתה אחישנה. והדברים עתיקים מכבשונו של עולם.

בסוד שער הנו"ן שלא נמסר למשה רק לר"ע בכניסתו לפרד"ס (רמח"ל בספרו קנאת ה' צבאות עמ' קד), וזה משקל חכמה בינה דעת, חסד דין רחמים, בעולם התיקון, כמבואר בספרא דצניעותא והאידרות על מפרשיהם כמו האר"י ז"ל ורמח"ל והגר"א ועוד, וגם בדרוש הדעת למהרח"ו. כי הרי גם בלוחות הראשונות, נאמר: "מזה ומזה הם כתובים" (שמות לב, טו), וגם בפרשתנו בהליכת בלעם לקלל את ישראל על מנת לברכס, נאמר (במדבר כב, כד): "במשעול הכרמים גזר מזה וגדר מזה", כי שני צדדים למטבע. וכל מדרש תמורה לר' ישמעאל כהן גדול ור' עקיבא (הנדפס באוצר המדרשים, ובתי מדרשות, ובסוף אגדת בראשית), מיוסד על תמורות האחדות, כי אין האור ניכר אלא מתוך החושך, והצדיק מן הרשע, וישראל מן האומות, והקודש מן החול, ויום השביעי מששת ימי המעשה, והגאולה מן הגלות, והעולם הבא מן העולם הזה, ועוד. כי הקליפה קודמת לפרי בכל מקום, ובונים בחול ואחר כך מקדישים (ב"מ נז: מעילה יד.). וזה סוד העתים המתחלפים בהיכלי התמורות (קהלת פרק ג'). כי רק לוט ובנותיו ולהבדיל יהודה ותמר ורות ובעז הביאו את מלך המשיח בדרך לא דרך.

בלק בן צפור, וכזבי בת צור, ופנחס בן פוטי,

כולם היו מבני בניו של יתרו!

זוה סוד בלק בן צפור, שהיה מבני בניו של יתרו (זוה"ק בלק קצז.), והוא היה אביה של כזבי בת צור (אור החיים על הפרשה), וזה סוד דביקות זמרי בן סלוא לכזבי בת צור, ואמר למשה רבנו בת יתרו דייקא, מי התיר לך? כי גם היא מבנותיו של יתרו כנ"ל, וזה סוד פנחס שהרג אותם שהיה מבני בניו של יתרו (סוטה מג. ב"ב קט: סנהדרין פב:). ואם כן פרשת יתרו ילדה את פרשת בלק!

זוה סוד: "וירא בלק בן צפור", את דביקות ישראל "כי רב הוא", בסוד ייחוד תוקף הגבורות מצד השור של יסוד יוסף המייחד שדה מלכות הרועה אלף הרים בכל יום (במדב"ר כא, יז), "את כל אשר עשה ישראל לאמורי", בבחינת קוצים כסוחים באש יצתו (ישעיה לג, יב), שהם בלק ומואב, ופרעה בסוד הפרה, "כלחוך השור את ירק השדה", וגם את זה לעומת זה עשה האלוקים דעתו של משה רבנו מצד הקדושה, כנגד דעתו של בלעם הרשע מצד הטומאה. כמבואר בספר מגיד מישרים למר"ן רבנו יוסף קארו (פי' חוקת).

על הגאולה ועל התמורה

ואם יש לך שכל תפקח עיניך על המתרחש בעולם בסוד דעת עליון ואחדות הפשוטה, ותראה פעמי גאולה, ואז תירגע, כמו שאמר רבי יצחק: שנה שמלך המשיח נגלה בו, כל מלכי האומות העולם מתגרים זה בזה, מלך פרס (השיעי) מתגרה במלך ערבי (הסוני), והולך מלך ערבי (אמירות ערב הסעודית וירדן) לאדום (אמריקה ואירופה), ליטול עצה מהם, וחוזר מלך פרס ומחריב את כל העולם כולו, וכל אומות העולם נרעשים ונבהלים ונופלים על פניהם, ויאחזו אותם צירים כצירי יולדה, וישראל נרעשים ונבהלים, ואומרים: "להיכן נלך, ולהיכן נבוא?" ואומר להם: "בניי, אל תתייראו, כל מה שעשיתי, לא עשיתי אלא בשבילכם, מפני מה אתם מתייראים? אל תיראו, הגיע זמן גאולתכם, ולא כגאולה ראשונה כך גאולה אחרונה, כי גאולה ראשונה היה לכם צער ושיעבוד מלכויות אחריה, אבל גאולה אחרונה אין לכם צער ושיעבוד מלכויות אחריה" (פסיקתא רבתי פל"ו)!

ואם תרצה להעמיק עיונך ולהרחיב דעתך בסוד אחדות הפרצוף, לך נא ראה בספר מעיין משה שץ הנדפס מחדש (ירושלים תשע"א, והוא מבוא כללי לתורת הסוד, ומפתח להבנה נכונה בתורת האר"י ז"ל והרש"ש זיע"א, על פי תורת ר' עזריאל תלמידו של ר' יצחק סגי נהור ורבו של הרמב"ן בביאורו על עשר ספירות וכוח הגבול בבלתי גבול, וצמצום כוח קו סופי באין סוף, וע"פ ספר דרך אמונה למהר"ם גבאי בעל עבודת הקודש, וע"פ מכתבי בעל הלשם שבו ואחלמה בנושאי הצמצום מכתב יד), באורך וברוחב מפי ספרים וסופרים.

מדור קישורים

- בלעם בן בעור בן לבן (זוה"ק ח"א קה.), ולכן בלעם בגימטריא ס' לבן, כי סבו היה לבן.

- וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור" (במדבר כב, ה), מלאכים ממש (צרוור המור בשם הזוהר). ועשה כן כנגד (בראשית לב, ד): "וישלח יעקב מלאכים", מלאכים ממש (רש"י) וכל זה לא הועיל לו! כי גם: "וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום" (במדבר כ, יד), הוא הדר (בראשית לו, לט), הנקרא בדברי הימים הדר (דה"א א, ט), כמ"ש בשה"י. והוא מעולם התיקון ושם מ"ה החדש היוצא ממצח א"ק המצטרף לצ"ו, ונהפך למצו"ה (קול ברמה ריש אד"ר).

- למה נקרא בלעם? כי בלע עם מואב במלחמת סיחון (מדרש הגדול), "על כן יאמרו המושלים" (במדבר כא, כז), זה בלעם ואביו (מדרש במדבר"ר פ"י"ט). אבל בישראל הוציא הקב"ה בלעם מפיו (סנהדרין קה:), על שם הכתוב: חיל בלע ויקאנו (איוב כ, טו).

- "אשר על הנהר" (במדבר כב, ה), הוא נהר פרת, מאז נלחמו על קו התפר. וזה שאמר (במדבר כד, ו): כגונת עלי נהר, הוא פרת (תרגום). ועל זה אמרו חז"ל (ברכות טז.) כי בזכות לימוד התורה נשמור על קו התפר! וכן הוא אומר (נחמיה ב, ז): "אם על המלך טוב אגרות יתנו לי על פחוות עבר הנהר".

- "ויבא אלוקים אל בלעם לילה" (במדבר כב, כ), ליל פסח היה (תנחומא החדש ס"א). ולכן אמרה לו האתון: "כי הכיתני זה שלש רגלים" (שם, כח), כי זה היה באמצע חג הפסח.

- "ויחבוש את אתונו" (במדבר כב, כא), הוא האתון שנברא בששת ימי בראשית (פרקי אבות פ"ה מ"ו), ויעקב נתנו לבלעם (מדרש אגדה), ואין סגור נעשה קטגור (ברכות נט. ר"ה כו.), ולכן כתוב עליה (במדבר כב, כה): "ותלחץ את רגל בלעם אל הקיר", הוא הגל שהקים יעקב אבינו (תנחומא ויצא סי' ר"ג), שזכרה אותו!

- ושני נעריו עמו" (במדבר כב, כב), הם שני בניו ינוס וימברוס (תיב"ע), וחזרו לסורם אחר חטא העגל (זוהר פ' כי תשא) והצטרפו לאביהם, ועשה כן כנגד אברהם אבינו: "ויקח את שני נעריו עמו" (בראשית כב, ג. וראה סנהדרין קה:), ובפרט לפי מי שאומר כי בלעם היה נחור אחי אברהם (בעה"ת על הגש"פ פ' הבה נתחכמה בשם מדרש), וכבר התנבא עליו אברהם (בראשית כב, ה): "שבו לכם פה עם החמור", כי פה שלו הוא של עם הדומה לחמור, שהרי בא על אתונו (סנהדרין קה. ע"ז ד:). ואינו פה קדוש, ולא יועיל לו!

- "ויתיצב מלאך ה'" (במדבר כב, כב), מלאך של רחמים היה (מדרש במדבר"ר פ"כ), ויש אומרים שהוא מיכאל (מדרש פתרון תורה, וכ"כ ברוקח ובנחל קדומים בשם רבנו אפרים), ויש אומרים שהוא גבריאל (בעל

- "ארבעה ועשרים אלף" (במדבר כה, ט), כולם משבט שמעון (מדרש ב"ר פצ"ט, וירושלמי סוטה פ"ז ה"ד), ויש אומרים כולם מערב רב שהולידו מבנות שמעון (זה"ק פ' פנחס רלז). כי למדו לעשות כן מנשיאם זמרי בן סלוא, להוציא כביכול את ניצוצות הקדושה מעמקי הקליפות של הערב רב, בטענה שהכל אלוקות, וזו היתה טעותו של צבי שבור וסיעתו, ש"ץ שר"י ועדתו כידוע. כי רק בעולם האצילות הכל אלוקות קודש וטוב גמור, אבל למטה ממנו בעולמות בריאה (מיעוט רע ורובו טוב), יצירה (חציו טוב וחציו רע בסוד קליפת נוגה), עשייה (רובו רע ומיעוטו טוב), תחתונים, כי בהם יש רשות הקדושה בבחינת ממלא כל עלמין פנים בפנים, ולהיפך רשות הקליפות בבחינת סובב כל עלמין אחר באחור, בסוד טמא טהור, אסור מותר, פסול כשר, חיב זכאי, כידוע.

מדור חידונים

מי שנא יותר את עם ישראל, בלק או בלעם, ומה הראיה מן הכתוב בפרשה?

הטורים), ויש אומרים שהוא מלאך המות (מדרש הגדול, וכ"כ בספר חסידים ס"י תר"ה). ואין ביניהם מחלוקת, שהרי ראתה האתון את המלאך שלש רגלים, וכל פעם היה מלאך אחר, בתחילה מיכאל שהוא מלאך של חסד כנגד חג הפסח, ואחר כך מלאך גבריאל כנגד חג השבועות, ואחר כך מלאך המוות כנגד חג סוכות שנידונים בו על החיים בהושענא רבה בחצות כידוע, והרג את אתונו (סנהדרין קה:).

- "במות בעל" (במדבר כב, מא), הוא בעל פעור (מדרש במדבר"ר פ"כ ס"ח, וברוקח), ולכן: "וירא משם קצה העם" (שם), אלו עובדי עבודה זרה ממחנה דן (תיב"ע), "מאסף לכל המחנות" (במדבר י, כה. וראה ירושלמי עירובין לג:), שפלטן הענן, "הנושך עקבי סוס ויפול רוכבו אחר" (בראשית מט, יז), בחינת עמלק שנאמר עליו: ויזנב בך על הנחשלים אחרריך" (דברים כה, יח). ולכן פסל מיכה הפסל הראשון המוזכר לשמחה בספר שופטים הוא בנחלת דן (שופטים פרק י"ח).